

Овонедељна борба на северу Косова између Срба и трупа под вођством НАТО показала је да независност, коју је за балканску покрајину осмислила Бушова администрација, не иде као по плану.

Када се званичници САД-а охрабрили једнострано проглашење независности од Србије од стране косовских Албанаца 17. фебруара, речено нам је да ће мисија ЕУ заменити Уједињене Нације на Косову, и сви би тада изградили мултиетничко, демократско друштво поштујући права Срба, која је мањина у покрајини. Али то се не догађа.

Срби из северног Косова, где чине већину, верују да имају слабе изгледе за будућност у албанској држави. Одупирали су се њеним наметањем, углавном мирним путем, осим уништавања контролних пунктова на граници коју не признају упркос инсистирању САД да морају да је признају.

Протести су постали насилни када је полиција УН уз НАТО насилно растурила мирну окупацију владине зграде суда у понедељак - и после борбе која је уследила, стотине српских цивила, полицајаца УН и НАТО трупа били су рањени, неки у критичном стању, а један полицајац УН је мртав.

Мисија ЕУ не може да уђе на северно Косово и Уједињене Нације су биле принуђене да се повуку, остављајући НАТО трупе да чувају границу која нема статус по међународном праву и коју не прихвата народ који живи са обе стране границе.

Проблем није у томе што се „српски националисти“ одупиру „Западу“, како то кажу они амерички новинари који славе први амандман тако што имитирају Стејт Департмент, већ у томе што је Бушова администрација покушала да наметне војно решење политичком проблему, кршећи повељу УН и основне принципе међународног права.

Ово није први пут да су то урадили. Иако је степен насиља на Косову нижи него у Ираку, могућност дестабилизовања још једног региона - овог пута Балкана - је подједнако озбиљна.

Косово је заиста било место рођења српске нације пре 800 година, и прикључено је Србији када је Отоманско царство отерано 1912. Али су и Албанци такође увек живели тамо. Демографске промене двадесетог века (неке изазване етничким чишћењем Срба током италијанске окупације у ИИ светском рату) довеле су до снажне албанске већине на Косову до 1980-их, и стална контрола Србије у покрајини је захтевала полицијску државу.

Али рука Србије на Косову није била ништа тежа од британског владања у Ирској током деценија пре стицања независности 1923, или израелске окупације Западне обале до погодбе у Ослу, или сталне турске контроле над регионима у источној Турској са курдском већином. Овакве ситуације се обично заврше када владајућа држава схвати да одржавајје контроле има високу цену, финансијски, политички чак и морално, и трага за договором који ће омогућити повлачење.

Такав договор је могао бити постигнут са Србијом, али ни Клинтонова администрација, а ни администрација Џорџа Буша, нису желеле договор. Обе су на Косово гледале као на могућност изоловања Русије са Балкана по први пут после дуже од века, пошто је Слободан Милошевић, који свакако није један од великих светских стратега, изабрао као савезника Србије прво Совјетски Савез, а затим Русију. Даље, очигледним крајем хладног рата, НАТО-у је био потребан посао, пошто је алијанса формирана да би спречила Совјетски Савез од напада на Западну Немачку. Тако да је напад на Србију ради „ослобађања“ Косова заправо требало да трансформише НАТО од чисто одбрамбене алијансе у више проактивну или офанзивну, супротно повељи НАТО, али у складу са одређеном реал-политиком.

Најосновнији принцип међународног права од II светског рата, међутим, и најбитнији принцип система УН, је да су агресивни ратови забрањени - то је било оправдање које је први Џорџ Буш дао за напад на Ирак када је Садам Хусеин заузео Кувајт, и цео свет се сложио са њим осим Северне Кореје. Али нападање суверене државе ради окупирања дела њене територије и, у крајњој линији, мењања њених граница је сасвим друга прича. На несрећу по међународно право и међународну стабилност, акција НАТО против Србије 1999. године је управо био агресивни рат, спроведен без дозволе Савета безбедности УН.

И тај рат није текао по плану. Као што је Стејт Дипартмент сам признао маја 1999, када је НАТО напао Србију, Милошевићеве снаге су „селективно циљање градова и региона“ где влада албански оружани отпор претвориле у кампању етичког чишћења Косова од Албанаца. Ово вреди поновити - НАТО рат 1999. против Србије није био одговор на

етичко чишћење већ га је изазвао, због чега је било потребно наставити рат још три месеца да би се преокренуле последице самих НАТО напада.

Рат 1999. се завршио када се Клинтонова администрација вратила Савету безбедности УН који је игнорисала када је рат започела. Резолуција УН која је из тога произашла, признала је суверенитет Србије над Косовом. Пошто Русија не осећа одговорност у помагању Сједињеним Државама при изоловању Балкана, резолуција се не може променити.

И уместо да покуша да преговара о решењу, Бушова администрација је изабрала да наметне решење, делимично да би показала слабост Русије.

Али Косово није признато од стране многих држава, ни од Уједињених Нација, па чак ни од Европске Уније. Косово не може постићи праву независност осим и све док косовски Албанци не постигну договор са Србијом – управо ток деловања који је Бушова администрација закомпликовала више него икад. У међувремену, угрожен је цео систем међународног права, као и локални мир на Косову и стабилност на Балкану.

Случај Косова се може решити ако се Бушова администрација врати Уједињеним Нацијама и ангажује се у поштеним преговорима са Србима и Русима. Још важније, стабилност у међународном систему се једино може повратити када Сједињене Државе још једном прихвате основне принципе међународног права које су прекршиле нападом на Ирак 2003, и признавањем Косова 2008.

Роберт М. Хајден је професор антропологије, права и јавних и међународних односа и директор Центра за руске и источно европске студије на Универзитету у Питсбургу.

http://www.upi.com/International_Security/Emerging_Threats/Analysis/2008/03/20/outside_view_bushs_failed_kosovo_policy/6106/